

מסורת הש"ס

א) ר"ה (ב: טו, פ'); ב) ט"ז, ר"ה י': תמוז ג'; ג) לעיל מדף; ד) יממות יב': ק'; תמוז ט'; ה) נדרים לה: [תוספתא פ"ב ה"ד, ד] (ב' ר"מ, ט) [למקן נח"ל, 1] (ב' מהר"ם ע"ש); ו) [נדרות ג': ופ"ג, ח] (ב' ר"ב קט, סנהדרין נ"ה, ט) יממות ט"ו, י') [רב אלפס גרס למתן, ט] [לעיל ה']; ז) ס"א י"ה,

תורה אור השלים

- שמו ר' פתאים יי דלותי ולי דתושבי;
- ותענבה על פלגשיהם אשר בשיר חמורים בקרם וקרות סוסים דוקתם;
- יחזקאל כג אָשֶׁר פִּירָה דָּבָר שְׂוֹא וימִיקָ יָמִין שָׁקֶר;

תהלים קמ"ח ח

תום' הרא"ש

אחר בא עליה ואם אשת הן אסורה אבל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא. ותימה למה האריך כל כך לוקמה כפשטה לענין דם נדות דאי לא מיתצדי האי דם נדות הוא, וי"ל דנחא ליה השתא לאשכוחי איסור והתיר לבטלה ואי לענין דם נדה לא נפקא מינה מדרי לבטלה דאפי' אם דם בתולים הוא^(א) האתקון רבנן דרבינו בעילת מצותה ופירש. אלא נפקא מינה כגון שבטל בתוך ג' נפיק מינה ובעל לאחר ג' ולא מצא דם בו, אי אמרת איתצודי הוא דלא מיתצדי עד לאחר ג' ואי לא דליכא בפילה דלאחר ג' כיון דליכא לספקי בתך בעילה דלאחר ג' דדואי דם בתולים הוי כיון דלא מיתצדי בתוך ג', לכינ' כמו שפירש' בתשובה איתצודי הוא דלא מיתצדי דקאמר ר' יוחנן כי שכח דמיתצדי אבל כי מיתצדי לא הדרי והאי דקאמר האי דם נדה הוא בין תוך ג' בין אחרי נישא דבתוך ג' מספקין דילמא לא התצוד דם נדה הוא והך דלאחר ג' אמרינן דילמא בתוך ג' איתצוד והשתא דם נדה הוא אינ' כגון שבטל בתוך ג' ולאחר ג' ולא טבלה בתימים והשתא הויא דדאי [גדה] או קמא או מכתריא, ותימה כיון דאמרין דיומתי דמיתצדי הכי קאמר לעיל דאחד בא עליה הוא וימינן דמיתצדי, וי"ל כיון דלא שכיח דמיתצדי תלינן באשת הון לחומרא, והשתא ניחא דפרוך דילמא כמה שבחך ג' חזרות לאלתר הוא דאי בא עליה אחר משום דכי הכי דאסרת לה מספק כי אסרת לה מטעם איתצודי הוא דלא מיתצדי הכי נמי יש לאוסרה מספק כי אמרת מיזל אזלי ואחוי משום דילמא חזרות לאלתר: **אמר** לה בת י"ג שנה ויום אחד, חימה דלמקן אמתותיין דבת י"ב שנה ויום אחד נדריה (גדה) [קניימן] תניא אלו דביר ר', וי"ס דגרסינן הכי בת י"ב שנה ויום אחד ואי גרס הכא י"ג סתם ניחא דמתעברת ויולדת בתוך שנת י"ג: מה אני לכהונה, שבעלה לפסול לה:

א) ע"י למקן דף ס"ה ע"ב אלא תמטה בעל (נפש) לא יגמור בלאו א"ל א"כ לנו נוקפו ודורש יוש' לישב ודו"ק.

בשלמא לרבי יוחנן. דלמר [מד:] מכי איקלע חשיבות שנה בשנה שלישית לרבי מאיר הויא בת ביאה ניחא ואע"ג דלמר רבי יוחנן ל' יום והכא קמני יום אחד תנאי היא בפרק ארבעה ראשי שנים (ר"ה דף י.) דליכא למ"ד יום אחד בשנה חשוב שנה ואיכא למלן דלמר כו': **אלא לרבי ינאי**. דלמר [מד:] לר"מ עד סוף שנה שלישית לאו בת ביאה היא קשיא: **הני בסולין**. בתוך ג' שנים: **איפולו**. לשון ידה. כלומר אינן ניטלין על ידי ביאה ואינו דם בתולין עד ג' שנים ויום אחד: אי אמרם מיזל אזלי. בביאה בתוך ג' לגמרי והדר אמו לא מחזקינן לה כוונה דהא דלא הדור שהות הוא דלא הויא להו ממון בעילה שבעל מדיר: **אלא אי אמרם**. לא אזלי בביאה תוך ג' הוה ליה למיתי דם לאחר ג' וכיון דלא חזיא אחר ג' עליה לאחר ג' חוונה היא ופסולה לכהונה: **ומאן לימא לן**. כלומר אפי' אם תמצי לומר מיזל אזלי בביאה תוך ג' מי איכא למימר שהות לא הוה להו מאן לימא לן דלא הדרי לאלתר: **האי דם נדה הוא**. האי דמוך ג': **יוסעתי** אזי לשלש שנים **שאבדתי**. משגרתאית לביאה: **משמשות** במוך. תקנתא הוה לשמש במוך שלא יתעברו: **סגל**. כשמתעברת תאומים פעמים שאחד דוחק את חצירו ופוחת את צורתו כדאמרין במכילתין^(ב) אין סגל שאין עמו ולד: **סגמול** תפריש את צנה מלהניק מחמת עיבורה: **פחוס מכן**. אינה זריכה לשמש במוך דודאי לא מתעבר: **יסר על כן**. אם תתעבר לא תמות: **מלל**. כלומר אף אני טעמתי טעם זנות: **לא אמרם**. הא דקאמר פסולה לכהונה אלא לחדד: **במתני'** **קנאה**. וזכה צנכסי אחיו ואע"ג שאין קנין לקטן הרי קנייה לו ועומדת: **ואינו נותן גט עד שיגדיל** אם צא לגרשה דקדושי אחיו קידושין ואי משום קדושין למהוי צת כהן לישראל לאו קדושין יניהו דקטן דקדיש אין קדושיו קדושין: **ואינו מאכיל**. כגון יס' צן ט', כהן הבא על צימתו אע"ג דקני לה צדק ביאה לא אכלה בתרומה: **ופוסל אם הצהמה**. אם רצעה ע"פ עד אחד או ע"פ הצעלים אצל סקילה לא דמודה צקנס פטור: **ונסקלה על ידו**. אם יס עדים: **גב' גנט** סוגיא לה. בתמיה אם צא לגרשה: **מאמר**. קידושי יצמה: **וחליה לזיקסו**. דאין קדושין גומרינן ציצמה להיות כאשתו לנאת גנט צלא חליה אצל ביאה גומרת צה כדכתי' (דברים כה) **יבא עליה: ביאם צן טע**. ציצמתו: לכשיגדיל

ידו והוא פטור: גב' ולכשיגדיל בגט **סגי** לה ^(א)והתניא ^(ב)עשו ביאת בן ט' כמאמר בגדול מה מאמר בגדול צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אף ביאת בן ט' צריך גט ^(ג)למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל

בשלמא לר' יוחנן כי היכי דאיכא תנא דקאמר ^(א)יום אחד בשנה חשוב שנה הכי נמי איכא תנא דאמר ^(ב)ל' יום בשנה חשובין שנה אלא לר' ינאי קשיא קשיא: פחות מכאן כגותן אצבע בעין: איבעיא להו הני בתולין מיזל אזלי ואתו או דלמא אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' למאי נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר שלש ולא מצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו שהות הוא דלא הויא להו אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי עד לאחר ג' הא אחר בא עליה מאי מתקיף לה רב חייא בריה דרב איקא ומאן לימא לן דמכה שבתוך ג' אינה חוזרת לאלתר שמא חוזרת לאלתר והא אחר בא עליה אלא נפקא מינה כגון שבעל בתוך ג' ומצא דם ובעל לאחר ג' ומצא דם אי אמרת מיזל אזלי ואתו האי דם בתולין הוא אלא אי אמרת אתצודי הוא דלא מתצדי אלא עד לאחר ג' האי דם נדה הוא מאי אמר רב

הסדא ת"ש פחות מכאן כגותן אצבע בעין למה לי למתני כגותן אצבע בעין לתני פחות מכאן ולא כלום מאי לאו הא קמ"ל ^(א)מה עין מדמעת וחוזרת ומדמעת אף בתולין מיזל אזלי ואתו ת"ר מעשה ביוסמני בתו של אסירום בן אנטונינום שבאת לפני רבי אמרה לו רבי אשה בכמה ניסת אמר לה בת ג' שנים ויום אחד ובכמה מתעברת אמר לה בת י"ב שנה ויום אחד אמרה לו אני נשאתי בשש וילדתי בשבע אוי לשלש שנים שאבדתי בבית אבא ומי מעברה ^(ב)והתני רב ביבי קמיה דרב נחמן ג' נשים משמשות במוך קטנה מעוברת ומניקה קטנה שמא תתעבר ותמות מעוברת שמא תעשה עוברה סגל מניקה שמא תגמול את בנה וימות ואיזוהי קטנה מבת י"א שנה ויום אחד ועד י"ב שנה ויום אחד פחות מכאן או יתר על כן משמשת והולכת דברי ר"מ וחכ"א אחת זו ואחת זו משמשת כדרכה והולכת ומן השמים ירחמו שנאמר ישומר פתאים ה' איבעית אימא ^(א)אשר בשר חמורים בשרם ואיבעית אימא ^(ב)אשר פיהם דבר שוא וימינם ימין שקר ת"ר מעשה באשה אחת שבאת לפני ר"ע אמרה לו ר' נבעלתי בתוך שלש שנים מה אני לכהונה אמר לה כשרה את לכהונה אמרה לו רבי אמשול לך משל למה הדבר דומה לתינוק שטמנו לו אצבעו בדבש פעם ראשונה ושניה גוער ^(ג)בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה ^(ד)ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם ^(ה)[אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא ^(ו)לחדד בה את התלמידים: **במתני'** ^(א)בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל יומטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ^(ב)ופוסל ואינו מאכיל בתרומה ^(ג)ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח ונסקלת על ידו ^(ד)ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל

יוצא דופן פרק חמישי נדה

אחר בא ע"יה. ואם אשת כהן היא אסורה אצל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא ואם תאמר אמאי דמיק לאשכוחי נפקותא שצא עליה אחר לגבי זנות לימא בפשיטות כגון שבעל תוך שלשה ומצא דם דאי לא מיתלדו האי דם נדות הוא כדלמר צסמון וי"ל דניחא ליה לאשכוחי לענין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה ותו דלענין אי הוה דם נדות או דם בתולין לא נפקא מינה האידנא מידי דאפילו הוא דם צבולים הא תקון דעוול צעילת מנאו ופורש: **האי** דם נדה הוא. פירוש הך דמוך ג' דהך דלאחר ג' לכ"ע הוי דם בתולין ומימה דלמאי נקט כלל שבעל אחר ג' כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר"ם משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומימו י"ל אף דם שלאחר ג' יש להסתפק צדס דה אי אמרינן איתלודי הוא דלא מיתלוד כיון דצמון ג' ראתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות מחמת חימוד צעילה אם כן גס אחר ג' יס להסתפק צדס דה וצתשובה אחת פרש"י דאיתלודי הוא דלא מיתלוד דקאמר היינו דלא שכיח הוא דמיתלוד אצל כי איתלודי מו לא הדי וקאמר דנפקא מינה דבעל תוך ג' ומנא דם ואחר ג' לא מנא דאי לא איתלוד האי אחר צא עליה דליכא אלא ספיקא אחת דאי דם בתולין היה תוך ג' מותרת ואם דם נדה היה הרי היא זונה והדר קאמר שבעל ומנא דם תוך ג' ואחר ג' דליכא לספוק צתווייהו צדס דה דאי צמון ג' דם בתולין אחר ג' דם נדה דהא לא הדי ואי תוך ג' דם נדה הוא אחר ג' דם בתולין וקשה לפי זה דלמאי לא אשכנח לענין זנות דמנא דם תוך ג' ושזב לא צנע עד י"ב שנים ולא מנא דם דאי מיזל ואמו האי אחר צא עליה אע"ג דספק צא עליה אחר צקטנות או בגדלות כיון דספקא אחת היא אסורה אף לבעלה ישראל ואי אתלודי לא מיתלוד שריא לבעלה ישראל דאימור דם דמוך ג' דם בתולין הוה ואפי' אי הוה דם נדות אימר אחר צא עליה צקטנות ואונס הוה וי"ל דאין רגילות שישהא עד י"ב שנה מללנא על אשתו: **בת י"ג שנים** ויום א'. תימה דלקטן צתני אלו דברי רבי אמתני' דקתני צת י"ב ויום אחד נדרה נדר ויש ספרים דגרסינן צת י"ב ויום אחד ואי גרסינן צת ט"ז שנה צלא יוס אחד אחי ספיר ומתעברת ויולדת קאמר ושנת י"ג אין צריך להיות שלס: **מה** אני לכהונה. שנצנלה לפסול לה:

קודם פעם ראשונה ושניה גוער ^(ג)בה שלישית מצצה אמר לה אם כן פסולה את לכהונה ^(ד)ראה התלמידים מסתכלים זה בזה אמר להם למה הדבר קשה בעיניכם ^(ה)[אמרו ליה] כשם שכל התורה הלכה למשה מסיני כך פחותה מבת שלש שנים כשרה לכהונה הלכה למשה מסיני ואף רבי עקיבא לא אמרה אלא ^(ו)לחדד בה את התלמידים: **במתני'** ^(א)בן תשע שנים ויום אחד שבא על יבמתו קנאה ואין נותן גט עד שיגדיל יומטמא בנדה לטמא משכב תחתון כעליון ^(ב)ופוסל ואינו מאכיל בתרומה ^(ג)ופוסל את הבהמה מע"ג המזבח ונסקלת על ידו ^(ד)ואם בא על אחת מכל העריות האמורות בתורה מומתין על צריך גט למאמרו וחליצה לזיקתו אמר רב הכי קאמר לכשיגדיל

אחר בא ע"יה. ואם אשת כהן היא אסורה אצל אשת ישראל לא דפיתוי קטנה אונס הוא ואם תאמר אמאי דמיק לאשכוחי נפקותא שצא עליה אחר לגבי זנות לימא בפשיטות כגון שבעל תוך שלשה ומנא דם דאי לא מיתלדו האי דם נדות הוא כדלמר צסמון וי"ל דניחא ליה לאשכוחי לענין זנות דהויא כל ימיה אסורה לבעלה ותו דלענין אי הוה דם נדות או דם בתולין לא נפקא מינה האידנא מידי דאפילו הוא דם צבולים הא תקון דעוול צעילת מנאו ופורש: **האי** דם נדה הוא. פירוש הך דמוך ג' דהך דלאחר ג' לכ"ע הוי דם בתולין ומימה דלמאי נקט כלל שבעל אחר ג' כיון דלא נפקא מינה מידי ופירש ר"ם משום דנקטיה לעיל נקטיה נמי הכא ומימו י"ל אף דם שלאחר ג' יש להסתפק צדס דה אי אמרינן איתלודי הוא דלא מיתלוד כיון דצמון ג' ראתה ודאי דם נדות אם כן דרכה לראות מחמת חימוד צעילה אם כן גס אחר ג' יס להסתפק צדס דה וצתשובה אחת פרש"י דאיתלודי הוא דלא מיתלוד דקאמר היינו דלא שכיח הוא דמיתלוד אצל כי איתלודי מו לא הדי וקאמר דנפקא מינה דבעל תוך ג' ומנא דם ואחר ג' לא מנא דאי לא איתלוד האי אחר צא עליה דליכא אלא ספיקא אחת דאי דם בתולין היה תוך ג' מותרת ואם דם נדה היה הרי היא זונה והדר קאמר שבעל ומנא דם תוך ג' ואחר ג' דליכא לספוק צתווייהו צדס דה דאי צמון ג' דם בתולין אחר ג' דם נדה דהא לא הדי ואי תוך ג' דם נדה הוא אחר ג' דם בתולין וקשה לפי זה דלמאי לא אשכנח לענין זנות דמנא דם תוך ג' ושזב לא צנע עד י"ב שנים ולא מנא דם דאי מיזל ואמו האי אחר צא עליה אע"ג דספק צא עליה אחר צקטנות או בגדלות כיון דספקא אחת היא אסורה אף לבעלה ישראל ואי אתלודי לא מיתלוד שריא לבעלה ישראל דאימור דם דמוך ג' דם בתולין הוה ואפי' אי הוה דם נדות אימר אחר צא עליה צקטנות ואונס הוה וי"ל דאין רגילות שישהא עד י"ב שנה מללנא על אשתו: **בת י"ג שנים** ויום א'. תימה דלקטן צתני אלו דברי רבי אמתני' דקתני צת י"ב ויום אחד נדרה נדר ויש ספרים דגרסינן צת י"ב ויום אחד ואי גרסינן צת ט"ז שנה צלא יוס אחד אחי ספיר ומתעברת ויולדת קאמר ושנת י"ג אין צריך להיות שלס: **מה** אני לכהונה. שנצנלה לפסול לה:

הבעלים, שאינה נסקלת ואינה נאסרת להדיוס (שם), ונסקלת על ידו. אם יש עדים, דאין שזר ובהמה נסקלין אלא ע"י עדים וסנהדרין, כדלמר בפ"ק (ש' גס) ב' תמימת הבעלים ק' מיתת השזר (שם).

מה.

עו' א מ"י פ"ה מהל' איסורי ביאה הל' כה [שורע] אה"ע ס' כ ספיף א

צב' ב מ"י שם פ"ה הל' ו סמג לאוין קפא טושי"ע

אה"ע ס' ו ספי' ט: צב' ב מ"י פ"א מהל' ביזוס הלגיו"ו ופ"ה שם הל"ה סמג עשין נב טושי"ע אה"ע סימן קסו ספיף צ [וברב אלפס יבמות פ"י דף ט. הכי קאמר עד שיגדיל ויעול וימן גט:]

פ ד מ"י פ"ג מהל' מטמאי משכב ומושב הלה ג:

פא ה מ"י פ"ח מהל' תרומות [הל' ל"א] והל"א:

פב ו מ"י פ"ד מהל' איסורי מצח הל"ג:

פג ז מ"י שם הל"ב [ופ"א מהל' איסורי ביאה הל' ין: פ"ד ח מ"י פ"א מהל' איסורי ביאה הל"ג:

פה ט מ"י פ"ה מהל' ביזוס הל"ה [והל' כא] סמג עשין נב טושי"ע אה"ע ס' קסו ספי' א [וספי' צ:]

מוסף רש"י

משמשות במוך. מותרת להם מוך בתקום משמם כדי שלא יתעברו [יבמות כ"ב] מותר לכן לאמס בניחן ואינן כמשמיות וזע [בחובות ט"ז], שמא יעשה עוברה סגל. שם תתעבר עובר שני, פוחת השני את צורת הראשון ודומה לגדל סטול דג שנים [בחובות ט"ז] ולד שאין לו צורת פנים, וק"ל במק' נדה (כ"ה) אין סגל שאין עמו ולד, משל ללדס שסטר את מכוירו והסויר צורמו לאחוריו, דכשרה מעוברת וחזרת ומתעברת דוחק האחד את מכירו ופוחת צורמו [יבמות י"ב] עובר שני דוחק את הראשון ופוחת צורמו [שם ט"ז] שמא תגמול את בנה. אם תתעבר האה לזריכה לגמול את צנה מלהניק כמו [בצלחת כ"א] ויגמל, לשון גדלה [יבמות י"ב] מפני שהגלג עובר כשמתעברת ואינו יכול לזנוק ותלמדך להעסיקו משמים וימות [בחובות ט"ז], ואיזוהי קטנה. שמתעברת ומתה וימות (פ' הכאזיה להעעבר ולמות [שם י"ב]). פחות מכאן. מנא י"א שנה משמשת כדרכה לפי שלא תתעבר, או יתר על כן על צת י"ב שנה, שישמשת כדרכה שם תתעבר לא תמות [בחובות ט"ז, וכע"ז יבמות י"ב]. לחדד בה את התלמידים. שקשו לה משובח עליו (ע"י ובתיים י"ג. ועל"ז ד'). שבא על יבמתו קנאה. יורשה ואלא תפטיר עוד בחליה אלא גנט [סנהדרין נח.], ואין נותן גט עד שיגדיל. שהיז ע"י קדושי אחיו גדול נאסרה, וגירושין של זה אינן חשונין להפקיע קדושי אחיו, דקטן הוא ואינו צן דעת (שם), ומטמא בנדה. כעוול נדה ולא כטוע, לטמא משכב תחתון כעליון. לטמא משכב שלו התחתון בעולות של זו, אצל פחות מכן ט' אטו אלא כטוע צנדה לטומאת ערב (שם), ופוסל. את האשה צביאמו מן התרומה, אם הוא אחד מן הפסולין (שם), ואינו מאכיל. אם הוא כהן וצא עליה לשם קדושין אינו מאכילה בתרומה, דקטן אע"י דביאמו צולה אין קניית קטן ולא קרינא ציה קטן כטפו (שם), ופוסל את הבהמה. משום נרעס, כגון ע"פ עד אחד או ע"פ